

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ РОЗВІДКИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія розвідки провідних країн світу
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович, к.і.н., доцент
Контактний телефон викладача	0342596001
Е-mail викладача	stepan.kobuta@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення дисципліни є історія та діяльність розвідувальних служб провідних світових країн у XX – на початку XXI століття, історія становлення української розвідки. Діяльність секретних служб в багатьох країнах спрямована на захист власних національних інтересів через проведення заходів специфічного характеру. Важливе місце займає розвідувальна діяльність таких структур, за допомогою якої уряди країн мають змогу ухвалювати важливі рішення стосовно зовнішньої та внутрішньої політики своїх держав. Історії розвідувальних (контррозвідувальних) структур провідних країн світу у XX столітті дає можливість побачити і зрозуміти багато складних питань загального історичного минулого людської цивілізації.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Мета курсу:</u> дати студентам основи знань про діяльність та функціонування розвідувальних та спеціальних служб провідних країн світу, принципи функціонування, роль у впливі на державні органи в питаннях ухвалення важливих державних рішень. <u>Основні цілі курсу:</u> засвоїти основний масив знань; вміти застосовувати критичний підхід для аналізу поведінки керівництва країн, впливу таємної і розвідувальної інформації на ухвалення важливих державних і політичних рішень.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності: <u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі. <u>Загальні компетентності:</u> ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.	

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів українською - державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області історії та суспільствознавства.

ФК 9. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокореляцію своїх професійних якостей, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10/2
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20/8
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	A4.03 Середня освіта	4	

	(Історія)		Вибірковий		
Тематика навчальної дисципліни					
Тема	кількість год.				
	лекції д.ф.н / з.ф.н.	семін. (практ ичн.) заняття д.ф.н. / з.ф.н.	сам. роб. дф.н. / з.ф.н.		
Тема 1. Розвідка як специфічний вид діяльності спеціальних служб держави.	2/0	2/0	6/10		
Тема 2. Британська секретна служба Secret Intelligence Service (SIS)..	2/2	2/0	10/10		
Тема 3. Німецькі спеціальні служби. Абвер, Головне управління імперської безпеки РСХА. Служба зовнішньої розвідки Німеччини БНД..		2/2	6/10		
Тема 4. Розвідувальні служби США. ЦРУ як глобальна розвідувальна служба у світі	2/0	2/2	8/10		
Тема 5. Радянська система служби безпеки і розвідки. ГУР. НКВС-НКДБ-КДБ.. Російські ФСБ і СЗР.	2/0	2/0	10/10		
Тема 6.Ізраїльські спецслужби. Моссад.	-/0	2/0	4/10		
Тема 7. Історія української розвідки. Українці в структурах іноземних розвідок.	2	4/2	10/10		
Тема 8. Тематика розвідки і контррозвідки у літературних творах та кінематографі.	-	4/2	6/10		
ЗАГ:		10/2	20/8 60/80		
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			

	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 20 балів – за роботу на лекційних заняттях (контроль: 2 тематичні тестування); 40 балів – відповіді на семінарських заняттях, участь в обговоренні проблемних питань; поточні тестування у дистанційній системі. 20 балів – виконання індивідуального завдання у формі електронного есе/повідомлення на 10 с. та/або тематичної презентації на обрані з запропонованого переліку теми. 10 балів – самостійна робота студентів (тестування у дистанційній системі). 10 балів – підсумкова бесіда (колоквіум) на останньому семінарському занятті.
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за п'ятибальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять
Підсумковий контроль	<i>Форма контролю – залік.;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i> Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій і семінарських занять для студентів є обов'язковим.

Академічна доброчесність:

У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (спісування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять:

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год.

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

8. Рекомендована література

1. Андрющенко Е. Архіви КГБ. Невигадані історії. Х.: Віват, 2023. 400 с.
2. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині: 1946-1948, кн. 1-2. Літопис Української повстанської армії, т. 43-44. Торонто-Львів, 2006
3. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби безпеки ОУН в Тернопільщині: 1946—1948, кн. 3 Літопис Української повстанської армії, т. 46. Торонто-Львів, 2007
4. В'ятрович В., Історія з грифом «Секретно»: архіви КГБ розповідають. Львів: Часопис, 2012. 240 с.
5. Веденєєв Д. Розвідувальна служба Української повстанської армії (1943—1949 рр.). Військово-історичний альманах. 2011, ч. 2 (23).
6. Веденєєв Д. Спеціальні підрозділи Української військової організації (1920 – поч. 1930-х рр.). Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвідомчий збірник наукових праць. – 2000. Вип. 5.
7. Веденєєв Д.В. Документальна спадщина українських спеціальних служб (1917—1920). «З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ», 1997, № 1-2.
8. Веденєєв Д.В. Контррозвідувальне забезпечення в Українській повстанській армії. В кн.: Сторінки воєнної історії України: Збірник наукових праць, вип. 4. К., 2000.
9. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки. К.І.С. 2007 р. 568 ст.
10. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА. 1920-1945. К.: Генеза, 2006. 408 с.
11. Веденєєв Д.В., Букін В.П. Спеціальні служби в історії Української держави. К., 2003.
12. Ліквідація УГКЦ (1939-1946). Документи радянських органів державної безпеки/ За загальною редакцією професора Володимира Сергійчука. Т. 1. Київ: ПП Сергійчук М. І., 2006.
13. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Історія козацтва. Держава–військо–битви. К.: Арій, 2011.
14. Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Т.1. 1919-1930. Х.:Фоліо, 2025.
15. Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Т.2. 1930-1939. Х.:Фоліо, 2025.
16. Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 3 1939-1945. Європа
17. Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб. Том 4 1939-1945. Нейтральні держави...
18. Ландер І. Війни в лабіринтах. Історія спеціальних служб.Том 5 1939-1945. Африка, Азія, Америка
19. Ліквідація УГКЦ (1939-1946). Документи радянських органів державної безпеки/ За загальною редакцією професора Володимира Сергійчука. Т. 2. Київ: ПП Сергійчук М.І., 2006.
20. Петрик В.М. Літвінов І.Г. Петрик Є.В. Розвідка і контррозвідка: Козацька доба К.: 2025. 200 с.
21. Пилипчук В. Становлення і розвиток СНБ – СБ України: теоретичні та організаційно-правові основи (1991–2004). Київ: НКЦ СБ України, 2006.
22. Сідак В. "Очі і вуха" Армії УНР. Деякі фрагменти про створення і діяльність військової розвідки Директорії УНР. З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. 1995. № 1-2. С.281-290.
23. Сідак В. З історії військового аташату Директорії УНР // З архівів ВЧК-ОГПУ-НКВД-КГБ. 1994. № 1. С.38-42.
24. Сідак В. Контррозвідка останнього гетьмана: Нарис. К.: Ін-т СБУ, 1995. 50 с.
25. Сідак В.С. Національні спецслужби в період Української революції 1917-1921 рр. (невідомі сторінки історії). К., 1998.
26. Сідак В.С. Розвідка та контррозвідка Української Держави. 1917-1920 рр. у кн. Центральна Рада і український державотворчий процес (до 80-річчя створення Центральної Ради): Матеріали наукової конференції, 20 берез. 1997 р.: У 2 ч. - К.: Ін-т історії України, 1997. Ч.1. С.121-135.
27. Сідак В.С., Степанков В.С. З історії української розвідки та контррозвідки (нарис). К., 1995.
28. Сікріт Інтеллідженс Сервіс. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С.Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2: Д-Й.
29. Скрипник, О.В. (. Українська розвідка. Прадавні часи. К. 2020.
30. Скрипник О. Спецоперація "Некро". Розсекречені історії з архіву розвідки. К.: Видавничий дім

"АДЕФ-Україна", 2023. 608 с.

31. Смолій В. А., Котляр М. Ф., Степанков В. С. Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення: У 5-и т. – Т. 1: Спецслужби України у IX – середині XVII ст. / Ред. кол.: Грицак В. С. (співголова), Смолій В. А. (співголова), Сідак В. С., Белов О. Ф., Кудінов С. С., Фармагей О. І., Лисенко О. Є., Рубльов О. С., Степанков В. С., Ярмиш О. Н., Вронська Т. В. НАН України. Інститут історії України; Національна академія Служби безпеки України. – К.: Прометей, 2017. – 246 с.
32. Служба безпеки України: історія і сучасність: До 20-ї річниці створення. К., 2012.
33. Служба безпеки України: Становлення, досвід, пріоритети діяльності. К., 2007.
34. Шаповал Ю. та ін. ЧК–ГПУ–НКВД в Україні: особи, факти, документи. К., 1997.
35. Ярмиш О.Н. "Лицарі плаща й кинджала" (українська історія крізь призму діяльності спецслужб/О. Н. Ярмиш, Б. В. Бернадський. 2023 450 с.

Викладач *Кобута С.Й.,*
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії